Eduskunta
Työ- ja elinkeinojaosto

HE 134/2016 vp

# Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017: työllisyysmäärärahojen riittävyys ja kohdentuminen

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt lausuntoa työllisyysmäärärahojen riittävyydestä ja kohdentumisesta valtion vuoden 2017 talousarvioon liittyen. Lausumme kunnioittavasti seuraavaa:

## Lähtökohdat

Valtion rahoittamaa työttömyysturvaa voitaisiin käyttää jatkossa työttömän starttirahan, palkkatuen ja liikkuvuusavustuksen rahoittamiseen. Tavoitteena on lisätä määrärahojen käytön joustavuutta, turvata palvelujen saatavuus sekä lisätä alueellista liikkuvuutta. Tarkoituksena on, että palkkatuettua työtä rahoitetaan työttömyysetuuksiin varatuista määrärahoista siten, että niistä rahoitetaan peruspäivärahan määrä ja ylittävä osa rahoitetaan työllisyysmäärärahoista. Yrittäjäksi ryhtyville työttömille maksettava starttiraha rahoitetaan kokonaan työttömyysetuusmäärärahoista. Muille kuin työttömänä yritystoiminnan aloittaneiden starttiraha rahoitetaan jatkossakin työllisyysmäärärahoista.

Starttiraha olisi kaikille peruspäivärahan suuruinen. Starttirahaa voitaisiin nykyisestä poiketen myöntää myös, kun henkilö laajentaa sivutoimisena harjoittamansa yritystoiminnan päätoimiseksi.

Palkkatuen ja starttirahan perusosaa vastaava tuen rahoitusosuus 151,1 miljoonaa euroa siirretään työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta sosiaali- ja terveysministeriöön. Työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelevien kulukorvauksen poistaminen säästää valtion menoja n. 29 milj. euroa. Kulukorvauksen maksaminen työkokeilun ajalta ammatillista koulutusta vailla oleville nuorille lisää valtion kustannuksia 7 milj. eurolla. Edellä mainittujen muutosten ylijäämällä mahdollistetaan palkkatukea saavien määrän lisääminen.

Uudistusten myötä starttirahaan ja palkkatukeen on talousarvion mukaan yhteensä käytettävissä noin 257 miljoonaa euroa. Starttirahan ja palkkatuetun työn rahoituksen osittainen siirtäminen työttömyysetuusmäärärahoihin kasvattaa kehyksen ulkopuolisia menoja.

Rahoitusjärjestelmää koskevat muutokset olisivat palkkatuen ja starttirahan osalta voimassa vuoden 2018 loppuun.

## Suomessa tarvitaan työmarkkinoiden rakenneuudistus

Ongelmana on viime vuosina ollut se, että palkkatukea ja starttirahaa on voitu usein määrärahojen loppumisesta johtuen myöntää ainoastaan niitä vuoden alkupuoliskon aikana hakeneille. Keskeinen määrärahojen loppumisen syy on luonnollisesti ollut voimakkaasti kasvanut työttömyys.

Suomen Yrittäjät korostaa, että työmarkkinoiden rakenteita on merkittävästi uudistettava työttömyyden taittamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi. Työvoimapolitiikan keinoilla ei työttömyyttä voida pitkäjänteisesti hoitaa, vaan työmarkkinoiden rakenteelliset uudistukset ovat välttämättömiä. Tätä puoltaa sekin, että työttömyyden lisääntyminen ei niinkään ole seurausta uusien työttömyysjaksojen lisääntymisestä, vaan työttömyyden pitkittymisestä. Työttömyyden keskimääräinen kesto vuoden 2010 elokuussa oli 38 viikkoa, kun se vuoden 2016 elokuussa oli jo 60 viikkoa. Alkaneet työttömyysjaksot samalla ajanjaksolla ovat selvästi vähentyneet. Työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2010 elokuussa yli 250 000 ja vuoden 2016 elokuussa jo yli 340 000. Samalla ajanjaksolla avoimet työpaikat ovat lisääntyneet 10 000:lla.

Pidämme kuitenkin perusteltuna ehdotettua rahoitusjärjestelmämuutosta, jonka mukaan palkkatukeen ja starttirahaan käytetään myös työttömyysmäärärahoja. Aktivoiva työvoimapolitiikka on olennaisen tärkeää. Samalla kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että jatkossakin muulle kuin työttömänä yritystoiminnan aloittavalle henkilölle starttiraha voidaan myöntää ainoastaan työllisyysmäärärahojen puitteissa. Onkin pidettävä huolta siitä, että myös muut kuin työttömänä yritystoiminnan aloittavat voivat edellytysten täyttyessä saada starttirahaa riippumatta hakemisen ajankohdasta.

On myönteistä, että starttirahan myöntäminen tulee mahdolliseksi myös siinä tilanteessa, kun sivutoimisena harjoitettu yritystoiminta laajennetaan päätoimiseksi.

Palkkatuen osalta työttömyysmäärärahoista rahoitetaan ainoastaan peruspäivärahan suuruinen määrä. Tämä merkitsee sitä, että mikäli työllisyysmäärärahat loppuvat, palkkatuen määrä voi olla ainoastaan peruspäivärahan suuruinen. Aikaisempaan nähden tilanne kuitenkin paranee. Jos työnantajalla on mahdollisuus rekrytoida henkilö peruspäivärahan suuruisella palkkatuella, mutta ei ilman palkkatukea, henkilö työllistyy. Tämä on myönteistä siihen nähden, että henkilö jäisi passiiviturvan piiriin. Olennaista on myös kohdentaa palkkatuki niihin tilanteisiin, joissa henkilö ei työllistyisi ilman tukea.

## Nykyjärjestelmän haasteita

Palkkatuen ongelmana on yrityksiltä saatujen tietojen perusteella sen byrokraattisuus. Lisäksi on vain vähän selvityksiä palkkatuen vaikutuksista myöhempään työllistymiseen. Olisikin tärkeää, että asiaa tutkittaisiin.

Nykyisessä palkkatukijärjestelmässä lähtökohtana on, että tuetaan työnantajaa. Rakenteita tulisi muuttaa niin, että tulonsiirto suunnataan suoraan yksilölle. Tällöin yritys voisi maksaa palkkaa henkilön tuottavuuden mukaan, ja tarvittaessa toimeentuloa täydennettäisiin tulonsiirroilla. Tämä vähentäisi yritykseltä palkkaukseen liittyvää byrokratiaa, helpottaisi siten työllistämistä ja parantaisi työllisyyttä. Tulonsiirrosta voitaisiin vähitellen luopua, kun työntekijän tuottavuus ja sitä kautta palkka nousee.

Starttirahan osalta voitaisiin myös pohtia mahdollisuutta kehittää järjestelmää edelleen kannustavampaan suuntaan. Koska starttiraha on suuruudeltaan vain peruspäivärahan suuruinen, ei se ole ansiopäivärahaa saaville henkilöille kannustava. Starttirahan tasoa nostamalla ja kestoa edelleen lyhentämällä (esimerkiksi 6 kuukauteen) siitä voitaisiin saada ilman kokonaiskustannusten kasvua nykyistä kannustavampi yhä useammalle yrittäjäksi ryhtyvälle.

Suomen Yrittäjät

Janne Makkula
työmarkkinajohtaja